

Przedmowa

Omówienie podjętego problemu chcemy rozpocząć od przedstawienia przyczyn, dla których zdecydowałyśmy się zaprezentować organizację pracy placówek opieki, wychowania i edukacji najmłodszych dzieci w wybranych krajach europejskich.

Najważniejszym powodem było przyjęcie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawy z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi do lat 3, która zmieniła zasady funkcjonowania placówek dla najmłodszych dzieci w naszym kraju. Z perspektywy pedagogiki, a tę właśnie dyscyplinę reprezentują autorki, kluczowe zdają się regulacje związane z rolą, jaką placówki mają pełnić oraz nadanie uprawnień do pracy opiekuna absolwentom wybranych specjalności studiów pedagogicznych. Dokładniej rzecz ujmując, wspomniana ustawa określa, że żłobki, kluby dziecięce i punkty dziennego opiekuna mają pełnić rolę opiekuńczą, wychowawczą i edukacyjną, a opiekunami mogą być między innymi: pedagog opiekuńczo-wychowawczy, nauczyciel wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego. Jako osoby prowadzące na co dzień zajęcia dydaktyczne na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego, które wraz z wejściem ustawy stały się współodpowiedzialne za przygotowanie przyszłych opiekunów, musiałyśmy zadać sobie pytanie, na

ile programy kształcenia pedagogów przygotowują studentów do pracy z dziećmi do lat trzech oraz na ile my jesteśmy przygotowane do kształcenia przyszłych opiekunów. Uzupełniając swoją wiedzę o pracy pedagogicznej żłobków, rozwoju zawodowym kadry oraz szeroko rozumianych badaniach dotyczących funkcjonowania tego sektora, zetknęliśmy się ze stosunkowo bogatą literaturą anglojęzyczną o pracy zagranicznych placówek, polskich opracowań było jednak niewiele. Wśród publikacji uwzględniających badania empiryczne w polskich żłobkach, do których udało nam się dotrzeć, większość dotyczyła problemów z ich dostępnością oraz związkiem dostępności placówek z udziałem matek w rynku pracy.

Powodem, dla którego praca żłobków w kontekście międzynarodowym stała się przedmiotem zainteresowania autorek był ich udział w europejskim projekcie badawczym *Curriculum Quality Analysis and Impact Review of European Early Childhood Education and Care* (CARE; P7-SSH-2013-2; www.ecec-care.org). W ramach tego projektu, który był realizowany w latach 2014–2016, naukowcy z 11 krajów na podstawie wyników badań zastanych oraz własnych starali się odpowiedzieć na pytania związane ze stanem edukacji wczesnodziecięcej w Europie, m.in. dotyczące tego, co wpływa na wysoką jakość doświadczeń dzieci w środowisku domowym oraz instytucjonalnym w różnych kontekstach kulturowych oraz jak wspierać profesjonalistów i rodziny w tworzeniu optymalnych warunków rozwoju małych dzieci. Profesjoniści i decydenci sektora opieki, wychowania i edukacji zaproszeni do udziału w projekcie w Polsce byli bardzo zainteresowani realizowanymi pracami badawczymi, a także wynikami badań z innych państw. Ich szczególnym zainteresowaniem cieszyła się wideobiblioteka dobrych praktyk uwzględniająca organizację pracy w placówkach europejskich.

Ważnym powodem powstania tej publikacji jest również uwzględnienie w strategii edukacyjnej Unii Europejskiej do roku 2020 edukacji wczesnodziecięcej i inicjatyw prorodzinnych jako priorytetowych. Przez wiele lat działania unijne dotyczące organizacji pracy instytucji dla najmłodszych sprowadzały się głównie do

pomocy matkom wracającym do pracy zawodowej i wynikającej z tego potrzeby organizacji opieki nad dziećmi. Obecnie unijna polityka społeczna coraz częściej wskazuje na potrzebę zapewnienia dzieciom wysokiej jakości doświadczeń rozwojowych podczas pobytu w placówkach (Żytko, 2012). Wysokiej jakości doświadczenia w pierwszych latach życia człowieka mają bowiem potencjał zmniejszania nierówności społeczno-ekonomicznych (European Commission/EACEA/Euridice, 2019).

Biorąc pod uwagę wszystkie trzy wymienione wyżej argumenty (chęć uzupełnienia wiedzy osobistej, zainteresowanie polskich profesjonalistów działaniami realizowanymi w innych krajach, charakter regulacji prawnych w Polsce i Unii Europejskiej), autorki uznały za zasadne przygotowanie publikacji, która prezentowałaby założenia organizacyjne i pedagogiczne pracy placówek w perspektywie międzynarodowej z uwzględnieniem ich praktycznych implikacji.

Książkę pisałyśmy, myśląc przede wszystkim o wychowawcach małych dzieci, zarówno tych dopiero przygotowujących się do pełnienia tej roli, jak i tych już pracujących w zawodzie, o osobach, które chcą poszerzyć swoją wiedzę i poszukują inspiracji do przemyśleń o codziennej pracy. Mamy nadzieję, że po naszą publikację sięgną również studenci, nauczyciele akademicy, decydenci oraz eksperci zajmujący się rozwojem sektora opieki, wychowania i edukacji najmłodszych dzieci, a także rodzice, którzy chcieliby wiedzieć więcej o funkcjonowaniu placówek w Polsce i poza jej granicami. Przede wszystkim jednak chciałybyśmy, żeby publikacja ta przyczyniła się do wzrostu zainteresowania rodzimych pedagogów badaniami dotyczącymi edukacji wczesnodziecięcej. Bez wiedzy o obecnym stanie tej edukacji nie można mówić o tym, czy i co należy zmienić, żeby poprawić jakość codziennych doświadczeń dzieci uczęszczających do żłobków, klubów dziecięcych i punktów dziennego opiekuna.